СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 108. Джерзи Сіти, Н. Дж., второк, 11. мая, 1926. VOL. XXXIV. No. 108. Jersey City, N. J., Tuesday, May 11. 1926. THREE CENTS

НОВІ ЗАХОДИ ПРОТИВНИКІВ ПРОГИБІЦІЇ

ВАШИНГТОН, 9. мая. — Противники прогибіційного закона предложили судовому комітетови сенату прозьбу, щоби сей отворив наново переслухання в справі прогибіції та покликав визначних прогибіційних діячів, щоби вони заявили, звідки прогибіціоністи взяли великі суми гроша на ведення своєї агітації.

Прозьба домагається спеціяльного покликання до свідчення Гвілера, головного махера Антисалунової Ліґи, відомого міліярдера Джана Д. Ракефелера Молодшого та суддю Елберта Ґері, голову сталевого тросту. Як закидує петиція, згадані великі американські богачі мали навмисно піддержувати прогибіцію в тій ціли, щоби вона вічною агітацією закривала перед робітниками важнійші суспільні питання.

Петиція згадує, що агітація за прогибіцією перед її приняттєм коштувала 35 міліонів долярів. Кошти удержання прогибіції за один рік виносять коло 500 міліонів долярів.

Комітет судівництва не дуже то потягає за завертанням переслухання.

МІСІОНАРІ ДОМАГАЮТЬСЯ ВІД КУЛИДЖА СПІВПРАЦІ З ЛІҐОЮ НАРОДІВ ПРОТИ РАБСТВА.

НЮ ЙОРК, 9. мая. — Відбуваюча тут Північноамериканська Конференція Чужокраєвих Місій одноголосно ухвалила резолюцію, в якій домагається від федерального уряду, щоби він вийшов в порозуміннє з Ліґою Націй для викоренення рабства.

На конференції перечислено 19 околиць на світі, в яких рабство ще існує й по нині.

ПРОМИСЛОВІ РОБІТНИКИ СВІТА ВИКЛИКУЮТЬ КОРАБЕЛЬНИЙ СТРАЙК.

НЮ ЙОРК, 9. мая. — Промислова Юнія Корабельних Транспортових Робітників, яка стоїть у звязку з Промисловими Робітниками Світа („Ай. Даблю. Даблю.") подає до відома, що на зборах корабельних робітників, які відбулися тут нині, моряки рішили вийти на страйк, щоби помогти робітникам Англії. Юнія сподіється викликати на страйк 25,000 робітників.

Урядники моряцьких юній Американської Федерації Праці не сподіються великого послуху для сеї ухвали серед моряків.

ПОЖАРНИКИ ГРОЗЯТЬ СТРАЙКОМ.

ТЕРІТАВН, Ню Йорк, 8. мая. — Всі міські пожарні сторожі загрозили містови, що вони покинуть свої становища, як уряд не відправить начальника пожарної сторожі Вілема Фрейма, котрому сторожі закидають, що він не дбає за пожарництво.

СПРАВА ФАРМЕРСТВА РОЗБИЛА ПАРТІЇ В КОНҐРЕСІ.

ВАШИНГТОН, 9. мая. — Питанне допомоги фармерам роскололо обі великі партії. Богато демократів заявляється в сій справі за становищем уряду, тоді як богато републиканців виступає проти своїх партійних товаришів в уряді.

ПРОСЯТЬ ПРОТИВНИКІВ ПРОГИБІЦІЇ ПОМОГТИ ПРОГИБІЦІЇ

ВАШИНГТОН, 9. мая. — Рада Тверезости, Прогибіції й Публичної Моралі при методистській церкві, одна з найбільше заскорузлих організацій в Америці, видала публичний заклик до противників прогибіції помагати виконувати прогибіційний закон. Заклик стоїть на становищи, що лишень тоді, коли громадянство не буде противитися повному виконуванню прогибіції, можна буде переконатися, що варта сей закон.

УРЯДНИК ФРАНЦУЗЬКОГО КОНЗУЛЯТУ ОБМАНЮЄ ПАСАЖИРІВ.

НЮ ЙОРК, 9. мая. — Пасажири англійського корабля Олимпика внесли до уряду скаргу на французький конзулят у Ню Йорку, що він почислив їм 20 долярів за візо на пашпорти, тоді як він мав право почислити лишень 10 долярів. Під упливом сеї скарги французький конзулят розвів сейчас слідство і зараз оголосив, що один агент конзуляту признався, що він зробив се на власну руку. Конзулят подає, що урядника відошлеться сейчас до старого краю, щоби він оправдався перед урядом. Конзулят задержав його імя в тайні.

ОБЖАЛОВУЮТЬ ПОЛІСМЕНА ЗА КРАДІЖ.

НЮ ЙОРК, 9. мая. — Міський полісмен Саймон Кинсела стане незадовго перед судом яко обжалований за крадіж автомобіля, якої мав він допуститися за спілку з одним товаришом, вживаючи при сьому ще й револьвера для застрашення властителя.

СПАС ЖИТТЯ ДВОМ ОСОБАМ.

НЮ ЙОРК, 9. мая. — Вчора вечером прибула до будинку для поромів, що їздять до Елис Айленду, група імігрантів, яких іміґраційний уряд депортує до старого краю. Коли вони вижидали на пором, що мав їх завезти до іміґраційної стації, 36-літна жінка Леонія Ровч, котру відсилається до краю, бо вона несповна розуму, кинулася в ріку та стала скоро потапати. На поміч її кинувся один моряк, що служить на лодках іміґраційного уряду, але його в хвилі, як він уже наближався до потапаючої, схопив корч і він став теж потапати. На крик імігрантів на ратунок тонучим кинувся один сильний імігрант та витягнув обоїх з небезпеки. Спаситель називається Йоган Тіле, має 23 роки, а відправляють його назад за те, що перебрався до Злучених Держав з Канади крадькома.

НА ВЕЛИКОДНУ ПИСАНКУ

жде Рідна Школа в краю і кличе: „Велика Українська Громадо! В свято Відродження природи не забудь Народе про своє Відродженнє, не забудь про Рідну Школу".

Не забуваймо і на інвалідів, що потерпіли за українську справу і на політичних вязнів, що терплять далі і мучаться в польських тюрмах.

Всім їм вишлім Великодну Писанку, а свої жертви посилаймо через:

OBYEDNANYE. P. O. Box 411. Philadelphia, Pa.

ХИТРА ФАБРИКА ПРОФЕСОРА.

РОЧЕСТЕР, Ню Йорк, 8. мая. — Прогибіційна поліція відкрила, що фабрика цукорків „професора" Кіта се властиво хитра дестиляція горівки. „Професор" вкладав горівку й лікери в цукорки. Поліція захопила в фабриці більшу скількість товару.

ЗАВМЕРЛА НАСЛІДКОМ ГОЛОДУ.

В Ярославі сталось таке: Бідний жидок Менаше Бравер дуже бідував і не мав чим годувати свою доньку. Дівчина щораз слабла і врешті померла. Тіло положено зараз на підлогу, запалено свічки. Зійшлися жидівки і відмовляли приписані молитви. По трох годинах жінки побачили, що одна нога трупа рушилася. Жінки налякалися, але все таки далі молилися. По кількох хвилях порушилася друга нога. Жінки зірвалися і вдивлялися в трупа. Але по кількох хвилях померла сіла, а жінки з криком повтікали. Лишилась тільки одна відважниця в сінях і заглядала через двері. Коли померша побачила її, стала кричати: „Ех бін гингріг" (я є голодна). Зараз принесли їй булок, з котрих зїла зараз вісім. Воскресшу занесено на постіль. Вона їсть, жиє і буде жити, бо тільки наслідком голоду була завмерла.

ЖИВИЙ НЕБІЩИК.

В Чорткові помер молодий чоловік Кароль Роґальскі. Направляючи машину до молочення, він скалічив собі два пальці, наслідком чого піддався операції в тамошнім шпиталі. Хорого приспали і виконали операцію, але не могли його відтак розбудити. Вкінці в переконанню, що він помер, занесли його до трупарні. В ночи „небіщик" пробудився, а коли попалився, де він, почав що сили бити кулаками в двері і кричати, але надармо, бо ніхто того не чув. Аж рано найшли його непритомного на землі. Сей випадок так на него поділав, що він до трох днів справді помер.

РАБУНКОВІ НАПАДИ В ПОЛЬЩІ.

Рабункові напади в поїздах не переводяться. Недавно найдено в поїзді, що йшов з Варшави до Кракова, трупа Якова Козака, що вертав до Галичини з Америки. Секція виказала, що причиною смерти були затроєні цукорки. Слідство виказало, що в тім самім вагоні їхало з Козаком двох мущин. Вони частували його горівкою і цукорками, а опісля на одній стації висіли. Маючи опис тих збуїв, поліція їх арештувала в Скерневіцах. Був се 53-літний Юзеф Костецкі і 39-літний Юліян Гавроньскі, абo в Лодзі. При арештованих найдено валізу з річами і грішми затроєного Козака. Оба збуї належали до банди, яка займалася нападами на людей, що вертали з Америки. Вони слідили своі жертви, як висідали з корабля, їхали з ними до Польщі і там у відповідній хвилі убивали і рабували. Подібних випадків було в останніх часах кілька і вони можуть повторятися. Тому наші люди, що вертають з Америки, не повинні ніколи їхати одинцем, а бодай кілька разом і не повинні везти з собою грошей, а переказувати їх, може через корабельні товариства, де купують корабельні карти, а від них дістануть тут доляри. Сею справою повинні зайнятися наші часописи в Америці та поучити людей, що мають робити з грішми, щоби не потерпіти більшої втрати. Колиж хто мусить їхати одинцем, повинен написати до свояків, щоби по него хто виїхав, хочби й до Данціґу, чи до иншої пристані, де висідає з корабля, бо лїпше посвятити хочби й кількасот золотих, як втратити життє і кроваво запрацьовані гроші. Наші газети в Америці просимо передрукувати сю осторогу для тих, що вертають до рідного краю. („Український Голос").

ЗНОВА СПРОНЕВІРЕННЯ.

В касі хорих міста Лодзі викрито великі грошеві спроневірення. Варшавська поліція придержала двох інкасентів, які неправно підняли гроші з каси хорих.

ВТОПИВСЯ УКРАЇНСЬКИЙ ХЛОПЕЦЬ.

Кождої весни крига на ріці Саскачеван (Канада) бере свої жертви В неділю 18 м. м., гурток хлопців з Беверлей бавився над рікою в той спосіб, що ставали на велику кригу леду і їхали. Та ту їзду переплатив життям 9-літний Пилип Прохнік, під яким крига перевернулася скидаючи малого в воду. Тіла еще не найдено. Вина спадає передовсім на родичів, що не заказують дітям іти над ріку бавитися.

ВИБОРЧІ АВТОМАТИ.

У Німеччині введуть при найближчих виборах новий винахід для обчислювання голосів. Будуть це автомати, які стоятимуть у виборчих льокалях і до ведення яких вистачає одна особа. Уряд видасть перед виборами мідяки одинакового вигляду, але ріжної ваги. Кождий виборець замісць виборчої картки, одержить мідяний гріш своєї партії, який вкине в дірку автомату. Автомат відповідно до ваги гроша роздїлить їх по відповідних скриньках. Після скінчення виборів вистачить витягнути ці скриночки мов ящики зі стола і одна особа може легко перечислити всі голоси віддані на одного кандидата. Тепер уже перевіряють ще одно удосконалення автомату, до якого додадуть радієвий апарат, щоби при його помочі можна після скінчення виборів негайно проголосити їх вислід.

ЖИДІВСЬКА ЗАХЛАННІСТЬ.

За кусень скла мало що не переплатив життям купець Нухим Пель з Болшович. Він збив у залізничім вагоні шибу і мусів за неї заплатити. Тому, що в рамах зістало трохи збитого скла, а він заплатив за цілу шибу, почав витягати збиті куски. При тім вихилив голову через вікно. Коли поїзд вїздив на міст коло Єзуполя, штаба мосту вдарила в голову скупого купця і тяжко його ранила. Такі випадки трапляються досить часто і кінчаться звичайно смертю. Тому не треба ніколи вихилятися з вікна вагону.

АМЕРИКАНЕЦЬ ПЕРЕЛЕТІВ ЧЕРЕЗ ПІВНІЧНИЙ БІГУН

КІНГС БЕЙ, Шпіцберген, 9. мая. — Повернув сюда лейтенант Ріхард Бирд, що перелетів на своїм аероплані Джозефіне Форд північний бігун.

Ціла подорож там і назад тревала 15 годин і 51 мінут.

Бирд кружляв над північним бігуном і потвердив всі спостереження дослідника Пірі, що в своїм часі перший дійшов до північного бігуна.

Подає, що магнетичні компаси були не до вживання, бо магнетичні стрілки весь час літали.

Була гарна погода і світило сонце.

В Кінгс Бей витали поворот Бирда з плачем і радістю.

Бирд відморозив собі ніс і кілька пальців. Поза тим здоров. Подорож відбув в двійку з товаришем Беннетом.

Перша відомість про те, що Бирд перелетів північний бігун, прийшла до Америки до його брата Гаррі Бирда, говернора стейту Вірджінія.

Президент Кулидж вислав Бирдови ґратуляційну телеграму. Ціла Америка повна гордости, що Американець перший долетів до північного бігуна.

НЕДІЛЯ НЕ ПРИНЕСЛА НІЯКИХ ЗМІН В СТРАЙКУ.

ЛОНДОН, 9. мая. — Кореспондент американських часописей подає, що неділя минула в спокою.

Число доброволців зростає. Рух на залізницях рівнож збільшений.

Доставa поживи йде нормальним ходом. Правительство не зазнає під тим оглядом ніяких перешкод.

Юнія не покликала ще ні „другої" ні „третої лінії" робітників до дальшої дефензиви.

Кажуть, що правительство придержується дуже доброї практики та що йому вдасться в короткім часі страйк припинити.

Ціни на поживу не підскочили в гору кромі одного молока.

КАРДИНАЛ ПРОТИ СТРАЙКУ.

ЛОНДОН, 9. мая. — В Вестмінстерській католицькій катедрі кардинал Бурне говорив підчас проповіди в справі страйку і підніс, що генеральний страйк в тім характері, як він стоїть перед нами, не має морального оправдання.

Кардинал взвав католиків попирати уряд.

ЮНІЯ ВІДКИДАЄ ПОМІЧ СОВІТІВ.

ЛОНДОН, 9. мая. — Всеросійська Центральна Рада Промислових Юній заявила англійській юнії, що готова дати їй грошеву допомогу на цили страйку. Заразом вислала як першу поміч чек на кілька тисяч фунтів стерлінгів.

Робітнича Юнія в Англії відкинула ту пропозицію і чека не приняла. Зате проголосила, що приймe поміч з других країв.

ЛОРД БАЛФУР ПРОТИ РЕВОЛЮЦІЙНИХ ЗАМАХІВ.

ЛОНДОН, 9. мая. — Лорд Балфур підніс в своїм стейтменті, який появився в урядовій газеті, що революція, яку пережила Англія 238 літ тому взад, принесла Англії парляментаризм і спокій. Революція, яка тепер її загрожує може принести анархію і руїну.

Англійці повинні це мати на увазі, що та революція загрожує цілій цивілізації, яку вони досі охоронювали.

В ФРАНЦІЇ МАЙЖЕ НЕМА БЕЗРОБІТТЯ.

ТУР, Франція, 9. мая. — Французький міністер праці Дірафур сказав на бенкеті, що Париж має тепер всего 147 безробітних, коли Лондон мав їх перед страйком 800,000, а Берлин 450,000.

ВІДШУКАЛИ ЩЕ ОДНОГО ФАЛШІВНИКА ГРОШЕЙ.

БУДАПЕШТ, 9. мая. — Скандал з підроблюванням франками огортає чимраз більше людей. Між иншими обвинено тепер бувшого премієра графа Телекі, який засяде на лаві обжалованих попри князя Віндішгреца і других аристократів.

ПОБОЮЮТЬСЯ НОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ.

ШАНГАЙ, Хіни, 9. мая. — Минуло кілька спокійних днів і люде дещо відітхнули. Та не надовго. Місто переповнене большевицькими елементами, які все напливають щораз більше. Совітський конзулят обложений гарматами. Всі надіються нових заворушень, які викличуть большевицькі агітатори.

ОДИНОКІ НЕВТРАЛЬНІ В АНГЛІЙСЬКІМ СТРАЙКУ.

ЛОНДОН, 9. мая. — Ліліян і Дороті Ґіш, фільмові американські акторки, які перебувають тепер в Англії, заявили, що вони дуже заінтересувалися генеральним страйком, але задержують абсолютну невтральність в тій справі.

ЖЕРТВА ЛИЦАРІВ КОЛЮМБА.

РИМ, 9. мая. — Сегодня відбулося тут урочисте посвячення великої забавової площі, яка обнимає 170,000 кв. фітів, а яку закупила та приготовила для дітячих забав католицько-американська організація „Лицарі Колюба".

В забаві взяло участь 3,000 дітей. Кожде з них одержало пакунок з кендами.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіти і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

БАЧУТЬ СКАЛКУ В ЧУЖІМ ОЦІ, НЕ БАЧУТЬ ПОЛІНА В СВОЇМ

Харківські Вісти принесли недавно своїм читачам сензаційну вістку. Боярський суд заперечує існування українського народу. В сій новинці Вісти доносять, що представники українських організацій Буковини подали кілька місяців тому до вищого конституційного суду Румунії скаргу проти переслідування української мови й культури та насильної румунізації українських народних шкіл. Суд, розглянувши скаргу, не тільки відкинув її, але ще вважав за потрібне нахабно мотивувати свою постанову тим, що мовляв української мови зовсім нема.

Подаючи від себе сю вістку, харківські Вісти коментують, що румунський суд зовсім не зробив ніякого сензаційного відкриття. Мовляв, царський міністер Валуєв ще в 1876. році здивував світ своїм афоризмом: „Української мови не було, не має й бути не може."

Що поступок румунського суду се грубе нарушенне прав людини до свобідного розвою, про се й не казати. Як таке воно заслуже на пятноване.

Лишень, ледво чи харківським Вістам проти сього нападати лицює. Чи нападали харківські Вісти хочби одним словом проти сього, що існуванне українського народа та самостійної української мови заперечував не якийсь там царський міністер (в 1863. а не 1876. році, як пишуть Вісти), або якийсь там румунський суд в 1926. році, але існоване українського народа заперечував не хто инчий, як офіціяльний орган большевицького уряду в Америці, так званий Совет Роша, видаваний за гроші, здерті з українських робітників?

Невже, коли царський міністер заперечить існоване українського народа, то се грубе надужитте, а коли се саме зробить офіціяльний представник пролетарсько-селянського уряду, то се вже одна з благодатий селянсько-пролетарського уряду? Невже заперечення існовання українського народу боярським судом в Румунії се нахабність бояр, а таке саме заперечення в большевицьким офіціяльним органі в Америці се не нахабність, а підпиранне української національної культури, чи що?

ПРИЗНАКИ ПРОТВЕРЕЗІННЯ

Чарл Евенс Гюз, один з визначнійших американських політиків, промовляючи недавно про історію мирових переговорів в Европі від часу версайського договору, сказав межи инчим: „Лондонська конференція з 1924. року була початком панування розуму після довгого періоду божевілля."

Періодом божевілля Гюз не міг уважати ніщо инчого, як власне ті роки, що проминули від версайського договору до лондонської конференції. Були се часи, коли над Европою хотіла панувати військовою силою Франція, і коли другі держави, місто протестувати проти сього, ще їй помагали. До тих держав, які давали свою мовчаливу згоду, належали й Злучені Держави, які тоді вмивали свої руки по Пилатівськи від європейського хаосу, до якого власне вони, через політику Вилсона, найбільше причинилися. Власне Гюз був тоді американським секретарем стейту, коли Злучені Держави на домагання побідників пускали Варнаву."

Тому признанне Гюза в сю пору має подвійне значінне як признака виздоровлення хоч одної частини американської суспільної опінії з повоєнної горячки.

КРІЗА АНГЛІЙСЬКОГО СТРАЙКУ НАБЛИЖАЄТЬСЯ

Англійський страйк з перших своїх днів існовання представляв образ дозрілого народа. Дозрілість сю видно було з того, що кожда сторона, вмішана в страйк, представила народови своє становище, не затемнюючи його ніякими невміснними аргументами ані не роблячи своїм противникам ніяких неправдивих закидів. Уряд заявив, що він далі не може платити вуглевої субсидії. Підприємці сказали, що супроти сього вони не можуть робити з вуглевими робітниками одну умову на всі вуглеві округи, а можуть робити осібні умови для кождого округа та платити після коштів добування вугля. Робітники заявили, що платити за таку саму роботу ріжно є неслушно та зажадали одної робітничої заплати. Одна сторона не схотіла вступити другій, і робітники вийшли на страйк.

Тим справу віддано до вирішення боротьбі. Хто побідить у страйку, того мала бути правда. Та хоча се мала бути боротьба, перед народом стояли ясні питання, які мали вирішитися страйком. Кожда сторона вважала своїм обовязком супроти народа держати головні питання страйку ясними перед народною свідомостю.

Як усяка боротьба, так і страйк стоїть перед поважною небезпекою, що сьому довго не бути. З часом розбудяться людські пристрасти, які усунуть чистий розум на задний плян. Загорілці з одного й другого боку для сього й працюють. Зі сторони підприємців уже підносяться брехливі закиди проти страйкарів, що мовляв страйк викликали большевики. Серед робітників знова вирізується крайна група, котра при страйку хоче впечи собі печеню для своїх крайних політичних плянів. Отсе й є небезпека, яка грозить англійському страйкови. Небезпека заострення, розярення. Питання ясні затемняться, а боротьба буде вестися хаотично. Чи побідять тоді робітники, чи противники, все буде шкода для народа, який може віднести користь лишень тоді, коли страйк дасть йому нагоду розвязати питанне холодним умом, після холодного розваження аргументів обох сторін.

МОСКОВСЬКА ГИДРА

Властиво — що діється на Радянській Україні? Це питання не сходить нам з думок. А відповідь на його завше непевна. Бо і хто і що вже не говорив нам про обставини на Великій Україні. Для одних там вже здійснюються рай на землі, от ще-ще — і вже його досягнуть. Коли-б ще тільки не внутрішні й зовнішні контр-революційні сили — і настане вимріяна доба незакаламученого щастя. А коли знову вірити другим, то там чисте пекло, царство безпросвітної тьми, знущань над людиною — одним словом конець світа. А все-ж таки люди якось живуть і там — і коли читати їх листи, — листи звичайних людий, скромних робітників фізичних чи умових, а не високих комісарів, що з уряду мусять усе хвалити, або бувших царських чиновників, або панів-поміщиків, що потерпівши через революцію, мусять її ненавидіти, — отже коли читати листи отаких звичайних людий — то видно, що немає там ні тої особливої радости й захоплення, але й немає вже такої чорної розпуки, яка віяла з їхніх листів ще 2—3 роки тому назад.

І хто-ж тоді правду говорить? Чи ті, що бачуть там одне світло, чи ті, що одну темряву?

А чекати на відповідь не можемо, бо-ж це не проста цікавість каже нам питати, розпитувати про відносини на Радянській Україні. Це-ж не китайська революція, чи мароканська війна, котрі також цікавлять нас, але остаточно — коли немає певних вістей, ми й не плачемо дуже. Та тут ми не можемо бути невтральні — коли річ йде про нашу батьківщину. І це перш за все необхідно сказати про нас, еміґрантів в Америці. Бо коли не ми самі, то може хоч наші діти повернуть колись у батьківщину. Як вона їх привітає? Чи як рідна мати, білна й усміхнута — своїх дітей, що натерпівшись багато, вернули нарешті до дому? Чи може й далі вона не зможе роспостерти нам рук своїх на зустріч, бо вони й далі будуть сковані ворожими кайданами?

А ґазети, телеґрами, листи приносять кожного дня нові звістки і завше такі, що суперечать одна одній. Недавно помістив у київській „Пролетарській Правді" відомий український педаґоґ Дорошкевич довшу статтю, де він спиняється на досягненнях українства за 8 літ радянської влади. Вже сам факт, що „Пролетарська Правда" недавно ще московський орґан, розсадник московської культури на Україні, тепер став найбільшим київським українським часописом — вже цей факт підкреслюється Дорошевичем як знаменну появу. Взагалі огляд Дорошкевича, котрий зовсім не є партійним комуністом, повен надій. Куди не поглянеш — такий приблизно зміст тої статті — скрізь бачиш рух, поступ, життя, що йде не питаючись вперед, розливається, охоплює щораз ширші кола українського громадянства. Як могутня ріка в весняній повені не знає своїх берегів, а розливається широкими степами. Преса, театр, шкільництво, наукові установи — всі вони виявляють низку здобутків.

Та дрібні звістки бють, і то досить часто, не в такі радісні струни. Вже й Дорошкевич казав, що багато дечого недостає, багато дечого повинно бути инакше. А тут инші новини: українських книжок друкується мало, Укр. Державне Видавництво випускає аж занадто російських видань, спроваджуючи ще до того видання Московського Державного Вид-ва, тоді як те останне не друкує українських книжок і не бере їх від Укр. Держ. Видавництва для кількаміліонового українського населення, що живе поза межами Радянської України: на Кубані, Донеччині, Курщині, Сибірі і т. д. А ті українські книжки, котрі друкує Укр. Держ. Вид. — це здебільшого тільки шкільні підручники або дешевенькі брошурки. Академія Наук у Київі завше ще в грошевих клопотах, не має за що видати своїх праць, тоді як на московські наукові товариства по словам чільних представників рад. влади (Одинця, Яворського) видається значно більше грошей. Посилки до Укр. Академії Наук цензуруються в Москві, як оце кілька днів тому сталось з посилкою наукових книжок з закордону в Київ. На місце „Просвіт", які ширились по селах і приєднували собі симпатії селян, ввели комуністи „Сельбуди" (селянські будинки) і добились того, що по селах не стало „Просвіт", а в „Сельбудах" не стало селян. Селяне не ходять туди, члени є, але тільки на папері. — І знову на основі таких звісток росте недовіря, сумнів, темний погляд на становище в Радянській Україні. „Безодня розчиняється перед нашою нацією" — писав недавно В. Кучабський у своїй стів, можливе плекання українську національну ідею. Тільки там, де не сягає рука комуністів. можливе плекання української національної ідеї -- чується часто таку думку.

А в сфері військовости! Помер комісар військових справ Фрунзе. Він був прихильником військової автономії, так званого територіяльного принципу в організації армії. Коли-б його гадки провести до кінця, тоді в результаті всі республіки, що входять в склад Радянської Федерації, мали-б своє військо. Та наступник Фрунзого — Ворошилов повернув у противний бік. Останні телеграми доносять, що він проводить в життя централізацію военної адміністрації і то при допомозі бувших царських штабовців. Телеграми наводять імена Тухачевського, Шапошнікова, Петіна, Корка, Левандовського — все це бувші царські достойники, які тепер дістають ряд найвідповідальніших військових посад.

Дехто з них — німецькі ґазети називають Базилевича — колись воював проти комуністів. Створюється „ґенеральна інспекція", орґан централізації. Ті самі телеґрами доносять, що пр. Авксентієвського перенесено з України в Туркестан за його національно-українські настрої. Одним словом повний наступ русифікаторської централізації, і то саме в тій области, яка для держави, що саме організується, має першорядне значіння.

Німецькі ґазети, котрі завше дуже цікавляться розвитком подій на Сході, пояснюють це між иншим і тим, що такою політикою хочуть большевики ввести замішання в ряди російської політичної еміґрації. Дивіться, мовляв, у нас на найвищих посадах сидять бувші царські штабовці, дивіться і ми відновлюємо Велику Росію. Та хай би й так. Хай би все це було тільки політичним маневром, то вже сам факт залицяння до російської еміґрації коштом українським залишається скандальним і шкідливим явищем. Бо хто-ж це та еміґрація? Це люди, що ще нічого не навчились, тиняючись по чужині, і далі ще думають відбудовувати єдину неділиму Росію. Вони далі ще вдають, що не знають, хто це є Українці. Дехто з них говорить це просто й явно, як вся монархістично-чорносотенна братія, що саме тепер — по останнім відомостям — орґанізує „Всеросійський Парлямент" у Парижі. Головний орґанізатор його Струве намагається зманити туди й т. зв. демократів і навіть прихильників Керенського, соціялістів-революціонерів. Та нам все байдуже, хто засідатиме у тім соньмищу кавім у Парижі. В душі всі вони однакові до нас, тільки що оті демократи і соціялісти більш обудно ховають свої задушевні бажання. Вони деклямують про самовизначення націй, але це самовизначення має бути подиктоване Всеросійськими Установчими зборами!! Отак заявляє Мілюков, відомий провідник лівих конституційних демократів (кадетів) редактор рос. газети в Парижі „Последних Новостей". Останніми днями закинув йому ту обуду супроти Українців — Діденко в радянській пресі. А инші: от пр. „Руль", газета правих кадетів, — перед кількома днями співав у статті свого пражського кореспондента Ізгоєва — стару бабусину пісоньку про те, що властиво української літературної мови нема; що це російська основа зіпсута домішками. Колись казали, що польською, тепер пішла нова мода — і наша мова повстала через змішання московської з чешською!! — Ото во імя такої еміґрації — як кажуть — робить Ворошилов ті зміни у військовім командуванні!

І таким чином знову стоїмо як перед сфінксом, перед загадкою, що буде далі! Що значать ті вісти, що суперечать одна одній? Та хто не із слуху, з оповідань тільки знає відносини на Радянській Україні — той дуже добре розуміє всі ці суперечні звістки. **Властиво всі вони однаково правдиві.** Неправильний образ українських обставин повстає тоді, коли хто вибере найпоганійші новини, і показуючи їх, скаже: Дивіться — ось яка ніч! — Або коли хто навпаки, як це роблять перш за все комуністи, вибере що найкращі новости, повяже їх наче квітки в китицю і тикаючи ними під ніс — говорить: Нюхайте, хіба не рай?! Ні, немає там раю, ні пекла, а якийсь хаос, замішання. Ріжні напрямки борються між собою і нині цей, а завтра другий виходить на верх. Ще кілька літ тому назад комісар Нар. Освіти на Україні Затонський підсміхався з української культури, кажучи: хіба ми (цебто комуністи) винні, що ви (значить Українці) лишились далеко позаду! А нині на полі народньої освіти, укр. культури — помітні великі поступи, і нині комісар у Харкові не поважився-б говорити те, що сказав Затонський. За те що вчора проводив Фрунзе свою автономічну військову політику, а нині Ворошилов завертає до царських централістичних традицій. І так скрізь. Якась мішанина, мутна вода, де трудно добачити дна, трудно наперед сказати, що завтрішний день принесе, чи не заперечить він того, що дав день нинішній.

Розказували старинні народи про стоголову гидру-потвору, котра дуже непокоїла людий, а трудно було її вбити. Бо вріжеш одну голову, зараз виростає друга. Треба було аж героя, що відтяв усі відразу. Отак з тою російщиною. Розбита в селі, недалека може до розбиття в культурно-просвітнім полі, підніває вона голову в військовости. Коли-ж то всі голови відпадуть отій гидрі, що вже кільця століть висисає кров з нашого народу?

Одні кажуть, що настав рай, другі бачуть там пекло. Одні день, другі — ніч. Та найкраще уявити собі дійсний стан річей, коли порівняєм його з півсумерком. Одні скажуть, що це вечірний сумерк, що йде до ночі. Але здається — і нам хочеться вірити — що хоч дужі ще темні сили ночі, то всетаки цей сумерк — це сумерк світанку, — і що скоро вітати будемо ясне сонце і теплий день, коли вже такі Затонські, Ворошилови не посміють й думати про якийсь поворот назад.

Краща як лаври й пальмове гілля
Совість спокійна і задовілля.

Найрозкішнійше листя обпаде,
Добрий учинок ввік не пропаде.

З доброго зерна жниво богате, —
Зерно здорове сій в землю, брате.

Зерно здорове, чисте і повне —
Слово правдивее і безгріховне.

Богдан Лепкий.

* * *

Посеред туч
Ішли за Збруч,
Щоб дати нам
Від волі брам
Зі злота кутий ключ.

Ніч на степах,
Степ в бурянах,
Питай ту ніч,
Куди на Січ
Провадить невинний шлях.

І праворуч
І ліворуч
Гіркий талан:
Я раб — він пан,
По середині Збруч.

Богдан Лепкий.

ГЕРОЇ ПОЛЬСЬКОЇ ТЮРЕМЩИНИ.

Вже два роки минуло від часу, коли під впливом численних заграничних протестів проти страхіть польської тюремщини утворено в Польщі окрему посольську комісію буцімто для провірення того жахливого стану вязниць, а в суті річи для вибілювання страшних злочинів, доконаних і доконуваних іще дальше в польських тюрмах над політичними й невинними вязнями. І треба признати, що більшість членів тієї комісії, під проводом галасливого „поступовця" посла Ст. Тугута, вивязалася із того завдання як пристало на оборонців і героїв польської тюремщини.

Звіт цієї комісії, як це відомо зі своєчасної заяви посла Узембла, вже давно був готовий і тільки з невідомих близше причин посол Тугут аж досі переховував його у своїй демократичній кишені. На днях таки витягнув цей таємний документ і проголосив його з соймової трибуни.

Основною лінією звіту є „сконстатування", що в польських вязницях не було й нема системи (!) биття, а коли десь там часами й лучалися випадки побивання вязнів у тюрмах чи поліційних арештах, то все те були лише спорадичні випадки й вину за них треба приписати поодиноким, мало ще вишколеним службовцям польської тюремної адміністрації. Дальше говориться дещо про ті поодинокі випадки, зате досить багато місця присвячено санітарним відносинам, за які вину поносить... царська Росія, Австрія і Німеччина, що не побудували модерних вязниць... Закінчено звіт комісії цілою низкою домагань. І всі ті резолюції, поскільки носили вони цілковито „нешкідливий" характер, польський сойм приняв однодушно до відома, відкидаючи зате всі більше річеві, як приміром про домагання ліквідації відомої зі страхіть свєнтокшиської тюрми, допущення до вязнів леґальної літератури, покарання винуватих у побиванню вязнів і т. п.

Дискусія над звітом цієї оправдуючої комісії тревала два дні — 24. і 25. березня ц. р. — і в кількох місцях приводила до бурхливих виступів і різких перепалок поміж представниками поневолених народів і оборонцями польського тюремного терору.

З тієї дикусії слід замітити деякі позиції тих останніх. І так офіційний представник польського уряду, міністер судівництва Пехоцкий зазначив, що коли деякі тюрми не відповідають свойому завданню, то лише тому, що нема фондів на побудування нових. Проти загально поширеної поміж вязнями чахотки уряд „бореться", закладаючи тюремні шпиталі. Представник польської демократії, відомий „спец" по національному питанню посол Звержиньский назвав усі обвинувачення на адресу польської тюремщини безпідставними наклепами. З окрема протестував проти порівнування теперішних політичних вязнів з тими польськими патріотами, яких свого часу вязнили „заборчі" держави. Якжеж — говорив він — можна поміж ними переводити аналогію, коли ті тюремлені колись Поляки були ідейними борцями за польську державність, а тюремлені нині польськими властями політичні вязні борються проти польської держави і є безідейні, бо стоять на службі чужих держав... Як бачимо, клясичний зразок муринської етики.

Та вже найбільше інтересне було становиско польського соціяліста посла Пйотровского. Він прямо покликається на те, що буцімто в радянських республиках ще гірші тюремні відносини, ніж в Польщі й відіслав соймову опозицію зробити наперед порядок в Росії...

Всі ті зусилля героїв польської тюремщини закрити перед світом правду про жахливі умовини вязнів в Польщі і взагалі про сучасну Польщу як тюрму поневолених нині народів — нінащо не придадуться. Скорше чи пізнійше отся велика тюрма розвалиться так, як уже на наших очах валилися більші та сильнійші і під своїми румовищами погребає сучасних безобличних оборонців польської тюремщини.

(„Український Прапор").

КРУК (ВОРОН) У НАРОДНІХ ВІРУВАННЯХ.

Старинні народи вважали крука мудрою птицею, що має дар віщування. У старинних Греків ворон був присвячений богови Аполонови. У старинному Римі крук належав до віщих птахів, таксамо як сук, орел, довбач (дятель), курка. З їх лету, голосу й з того як приймали корм, жреці (авгури) відгадували будучину. Український нарід уважав крука (чорна галич) вістунами нещасть. Відбилося це вірування у народніх піснях. Вікінґи (старинні північні морські герої) Скандинавії все брали з собою на мандрівку кілька круків, яких пускали час до часу, щоби дізнатися, чи вони найдуть сушу. Так мали відкрити Ґренляндію. Також у старинних Германів відгравав крук ролю. Два круки, Гуґін (думка) і Мунін (память) сиділи на барках бога Одіна або Вотана, Альфадура, володаря неба й землі. Щодня літали довкола землі, щоби розвідати яка пора та приносили батькови богів вістки про все що бачили. Подекуди вважають круків вістунами гострої зими, а головно великі стада тих птиць. Безперестанне крякання тих птахів звіщає недалекий дощ („каня дощу просить"). Коли ворони сідають на свіжу косовицю, то незабаром буде погода. Нога ворона має приносити щастя мисливцеві. Є такі забобонні мисливці, що носять при собі ногу ворона. Навіть у німецьких селах, як заколять безрогу, кидають кусеня мяса „для ворони" або завішують на дереві „для крука". Є такі забобонні, що вірять, будьто би крякання цих птахів віщує вістуном чиїмсь близької смерті. Коли ворон закряче тричі, то вмре мущина, коли двічі то жінка. Тому хрестять-ся, як почують крик ворона і просять, щоби Бог відвернув усяке нещастя.

З українського життя в Америці.

ШІКАГО, ІЛЛ.

Наша молодь організується.

Богато пишеться і говориться в Америці про народну працю всіляких товариств, але мало хто згадає про нашу молодіж, ту, яка тут роджена.

А в нас в Шікаго, на північній части міста при громаді на Оклей і Райс вул. — молодіж зачинає забирати місце старших. А як так далі піде, то й в праці на укр. політичнім поли перевисшить незабаром старих, бо взялася серіозно до праці. Є тут клюб укр. студентів: хлопців і дівчат, вже тут роджених. Маємо дуже гарне товариство „банда укр. пластунів", яке зорганізовано рік тому назад за ініціятивою і працею С. Мусійчука, С. Кочія і при помочі о. Ф. Тарнавського.

Перше товариство студентів показало овочі своєї праці своїм першим концертом, що відбувся 28. марта 1926.

Концерт був прегарний, цікавий і богатий в програму та заслугує на велике признанне. Співав мішаний хор студентів кілька пісень українських так гарно, що нікому і вірити не хотілося, що се співають діти тут роджені. Вступне слово мав молодий студент Іван Яворський, який зі своїм братом Володимиром є завзятим прихильником молодежи.

Були соля співові і музичні, дуети і квартети. Надзвичайно добре вийшло скрипкове сольо панни Білик і фортепянове панни Віри Шпікули. Чудово грав на тромбоні Вол. Дяк. Признанне належиться рівнож орхестрі проф. І. Кобеляка, яка під його батутою відограла кілька гарних точок, як рівнож і банді укр. пластунів, що грала під батутою капітана І. Барабаша.

Кінцеве слово подяки родичам за взірцеве вихованне дітий мав приятель молодежи д. С. Мусійчук, який заохотив всіх, щоб давали дітий до висших шкіл.

Другий концерт молодіжи відбувся в неділю, 18. квітня.

Був се виключно концерт музичний молодечої банди українських пластунів під проводом менажера С. Кочія, студента медицини, дірігента І. Барабаша, заст. дірігента С. Мусійчука і капеляна о. Ф. Тарнавського.

Сей концерт молодечої банди був першим від заснования.

За рік праці молоді хлопці доказали прямо чуда.

Отворенне свята і слово подяки мали самі молоді студенти, Волод. Дяк і М. Процик. Вступне слово про значінне музики мав о. Ф. Тарнавський, а кінцеве слово про значінне ведення дітий дорогою моральною і про вихованне їх на добрих американських і українських горожан мав д. С. Кочій.

Годиться згадати, що на жаль наша шікаґовська інтеліґенція щось дуже бокує від нашої молодіжи. На сих двох концертах не було її. Не знати, що за причина, бож кождий повинен хиба з цілої душі радіти, що молодіж наша орґанізується. Вона вправді не монархістичного духа, але щиро українського.

За те честь належиться родичам за гарне вихованне дітий, а самим дітям щира подяка, що вже від тепер по вказівкам своїх простих але щирих родичів працюють для добра свого народа. Сі молоді діти це будучі народні працьовники. Вони згуртують коло себе всю молодь і з них виросте нова українська інтеліґенція, що буде новим провідником нашої еміґрації тут в Америці.

Присутний.

БРОНКС, Н. Й.

В неділю, 18. квітня, відбувся в Бронкс Святочний Концерт в 10-ті роковини смерти Івана Франка.

Концерт розпочався відспіванием гимнів „Стар Спенґлед Беннер" і „Далека Ти, а Близька нам", які в супроводі молодечої орхестри відспівав хор 60 дітий з української народної школи в Бронксі. Діти виступили в українських народних строях під проводом місцевого учителя, д. Т. Онуфрика.

Вступне слово виголосив Василь Морозович, котрий привитав присутних гостий, а головно всіх родичів, котрі посилають свої діти до Української Нар. Діточої Школи в Бронксі. Для них передовсім уладжено концерт, щоби ті родичі побачили, які користи принесла їх дітям наука в Українській Школі. Сю Школу збудовано цілою громадою, а не одиницями або якоюсь партійкою, або ґрупкою зрадників свого власного українського народа.

Діточий хор виступав тепер з патріотичними піснями, які переплітано діточими деклямаціями і грою на скрипцях.

Всі декламації були підбадьорюючого патріотичного духа. Виконали їх незвичайно удачно школярі Української школи. Поезію „Рідна Хата" віддеклямувала Анна Ронсока; „Україна, люба ненька" — Анастазія Ґелета; „Розрита могила" — Анна Москалик; „Синьожовті Прапори" — Катерина Поцюрко; „В світ за очи" — Анастазія Павлюк; „Рідна мова" — Богдан Морозович; „Не забувай" — Володимир Андрушин; „Розвивайся, ти високий дубе" — Даниїл Хомів і „Похід Наливайка з 1596 року" — Андрій Маланчук.

Скрипкові соля і дуети грали: „Вязанка українських мельодій" — Михайло Гирка; „Розбите життя" — Евгеній Дзюма; Уривки з оперетки „Наталка Полтавка" — панночка Емілія Туранська; Дует Кантата Франкови — Е. Туранська і Е. Дзюма. Всі виступи хору, деклямацій і гри на скрипках відплачувала присутна публика рясними оплесками.

Святочну промову виголосив Омелян Ревюк.

Іван Франко, се найбільший талан, якого видала Україна після смерти Тараса Шевченка. Для галицької України, до котрої доходило лише слабе розумінне Шевченка, було великим щастем, що Іван Франко народився і працював в Галичині. Щоби пізнати значінне Івана Франка для галицької України, треба прирівнати стан її в той час, коли Франко виступав на письменничу й політичну арену, з її станом при його смерти. Весь поступ галицької України се передовсім заслуга праці Івана Франка. Сій буденній праці Івана Франка посвятив свої великі умові сили, які лучили правдивий письменницький талан з розумом великого вченого. Щоби пізнати велику мудрість його слів, на се треба не так слухати промов про нього, читати його твори та вдумуватися в глубокі слова великого поета-мислителя. Українські іміґранти, найдуть в словах Івана Франка неодну душевну потіху серед своїх тяжких переживань на чужині та неодну заохоту до боротьби за кращу долю свою, свого народа на чужині та в старому краю.

Концерт закінчився живим образом, уложеним теж шкільними дітьми, які при тім відспівали „Боже Великий Єдиний, Русь-Україну Храни", „Ще не вмерла Україна" та „Не пора". Концерт сей лишився в памяти кождого гостя як небувало милий спомин. Він бачив, який великий талан мають у собі наші люди, як скоро їх діти навчаються гарних річий, як вони набирають відваги до публичних виступів та пописів. Його загріла надія, що ся шкільна молодіж не лищень не втратить памяти про своїх братів у старому краю, але й що вона в праці для свого народа найде підбадьоренне до кращого розвою українських іміґрантів в Америці.

Гість з долини міста.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

Враження зі свята 30-літнього ювилею У. Н. С, в Филаделфії.

Булоб прямо гріхом, наколиб я не поділився з дорогими менї членами У. Н. Союза та читачами любої „Свободи" враженнями з филаделфійського свята. Козаки з відділу 245. в Трентон пішли зустрічати свято чотирма автами. Візджаємо до Филаделфії й бачимо, як на Френклин ст. красується велика напись „Українська галя". Це дім горожан, ах який чудовий! При вході зустрічає нас секретар свята Ст. Слободян, та троха оглянути льокацію дому. Оглянув я салю театральну з ґалерією, ряд меньших саль, призначених на мітінґи відділів У. Н. С., салю музичну, де д. Келичава вчить музики, оглянув читальню і шафи наповнені книжками, і величезного розміру образ „Вїзд Богдана Хмельницького до Київа", мальований артистом Лисяком, що коштує триста долярів.

Йдемо дальше через ряд саль. Тут ресторан, а тут кухня, а там буфет, прямо можна заблудити. Все тут гарне, а мене бідного якась нещасна доля закинула до бідного Трентону, між малу жмінку земляків, де дуже мало народних працівників.

Починається свято-концерт. Простора саля заповнилась по береги. Настрій торжественний. По програмі виступає артистка Квітка та проспівала декілька пісень так мило чудесно, що авдиторія так була захоплена, що поверх пятнайцять мінут оплескувала і змушувала артистку до наддатків. Гарно співали і панове артисти Світлов та Павловський. Це мистці.

Редактор д. Ревюк виголошує святочний реферат про Союз.

„Честь вам, Каменярі чорних глибин підземного царства, вам, майнери, бо ви перші поножили основи під наш Союз, честь вам, робітники фабричних індустрій, бо завдяки вашій муравлиній праці повстала орґанізація, що числить 30,000 членів і має півтора міліона гроша".

На естраду виступає ветеран У. Н. Союза добродій Ядловський, теперішний менажер „Свободи", складає привіт від головної канцелярії, та заявляє: „Двайцять три роки я працюю в Союзі та почуваюсь до милого обовязку зложити сердечну подяку всім тим, котрі мені помагали в орґанізаційному ділі. Многі вже в могилі, многі ще живуть, честь їх памяти".

Відтак роздають нагороди, як батько дітям, а вірні діти одержавши дар, прирікають свято, що з подвійною енерґією будуть працювати для Батька Союза.

Зі свята вийшов я піднесений на дусі, радий і велесий. Щира подяка всім тим, що уладили так гарне торжество.

В. Гасій.

— ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА.

В. Будзиновський, свобідно за Ґерстенером.

РАДНИК ЖЕНИТЬСЯ.

(12)

Весь жар любовної страсти перемінився тепер в скажену лють. Той баран перебив його освідчини, ще й осмішив його в очах дівчини! Вся його злість обернулася проти пастуха, бо то він завинив, не пильнуючи барана. На жаль, палиця лишилася в готели. Як би не те, поломив би її на хребті пастуха! Став роззиратися, чи не знайде якого патика. Але, що пастух не пес, то й патик не знайшовся. Радник порадив собі без патика. Прискочив до хлопця, вхопив за вухо і став торгати.

— Ти драбуго, за що тобі платять?! — кричав. — То може я маю пильнувати твого барана?

— Йой, пане, йой! — хлопець просився. — Баран раптом вихопився з під моєї опіки. Я кричав, панна кричала до вас, щоби ви вступилися. Йой, пане, пустіть! Вже буду пильнувати.

Радник ще сіпнув хлопця за чуба і відступив від него. По такій компромітації, не думав до готелю вертати за днини. Як би не те, що там була його валізка, парасоля і палиця, то лишився би ночувати тут, в зрубі. Тепер ночі теплі, не перестудився би. Колиж сяк чи так треба було вернути до готелю по валізку, рішився тільки переночувати там, отже зайти до готелю аж смерком. Пішов далі в зруб і знайшовши догідне місце з мягкою муравою, ляг відпочати, передумати минуле, та вигадати щось на завтра.

Думав спокійно і льоґічно, бо баран вже вибив з него надмір його мужеської енерґії і кров радника вже перестала кипіти. Думаючи так і передумуючи, додумався до того, що він повинен би сему баранови позолити роги. Чейже той баран спас його від компромітації і від нерозважного кроку, який осмішив би його і хто зна, чи не мстився би на нім до гробової дошки.

— Бо, до якої ситуації було би прийшло, коли би я був сказав „люблю тебе" і коли би вона була відповіла, „а я люблю тебе?" Я не знаю, як вона зветься. Вона не знає — взагалі, хто я. Отже я, обіймаючи її і цілуючи, мусів би спитати її: „Моя люба! Як тебе кличуть? Ти Марина, чи Горпина, чи Евфрозина?" Вона, обіймаючи мене і цілуючи, мусіла би мене спитати; „Мій любий! Як тебе кличуть і хто ти? Чи ти різник, чи ґрайзлерник, чи асекураційний аґент, чи возний від надвірнянського староства?" Взагалі спитала би, як питають на Замарстинові коло Львова, „з ким маю околичність і що за кондуіта?"

— Баран спас мене від такої смішної і, будь що будь, радника суду компромітуючої ситуації. Бо таке ще не бувало, щоби пара заручених не знала себе з імени. А що було би, як би ми, по такім короткім знакомстві побралися, і коли би показалося, що ми не дібрана пара? Щось в тім мусить бути, що вона, така краса, ще не вийшла замуж. Як нема гіршої причини, то вона, що найменше вже когось любить, але через якусь перешкоду вони не можуть побратися. Гарноб я вийшов, якби з такою оженився. Справді була би вдоптана стежечка до мого дому!

— Баран мій добродій! І той пастух, що барана не пильнував, також мій добродій... А я, невдячний, виганьбив його, троха вуха не обірвав за ту прислугу, яку мені зробив!

Радник рішився направити кривду, яку зробив пастухови. Вернув на давне місце і став роззиратися за вівцями, за пастухом. На середині зрубу горів огонь. При огни сидів пастух. Вівці з бараном були далі, за пастухом. Приступив до пастуха і спитав вічливо.

— Чи тебе, хлопче, дуже боліло, як я тебе за вуха сіпав?

— Та боліло, пане.

— Щоби ти знав, що я не такий лихий, як виглядаю, маєш! — Радник кинув перед него на землю срібну шістку, себто двацять сотиків. Хлопцеви заіскрилися очі.

— То для мене, пане?

— Таж не для барана. То для тебе, за біль. На тобі ще одну шістку за...

Хотів сказати „за те, що баран бразумив мене", але прикусив язика.

— За що, пане, та друга шістка? — пастух питав, позираючи ласим оком на монету в руці радника.

— Щоби ти пильнував барана, як хто тут збирає суниці — радник відповів, даючи йому другу шістку.

— Тільки як ви сюди прийдете, буду пильнувати, бо тільки ви заплатили мені.

— Вже мене тут більше не побачиш! — радник подумав, відходячи.

Вже смеркалося, отже радник пустився до готелю. Прийшов, коли вже було по вечері і поштарі вже відійшли. Казав наборзі зробити собі яешницю. Ще дістав свіжої, що лиш вимиканої редьковиці. Їду приносила йому донька реставратора, про пригоду в зрубі й не згадувала. Поводилася так, неначеби нічо не сталося, неначе би на суницях з ним цілком не була.

— Тактовна дівчина, — радник подумав.

До стола присівся реставратор з донькою і вони розбалакалися. Радник почув, що реставратор служив при залізниці, але що його через якусь хоробу заскоро спенсіонували. Вислуженина була замала, щоби з неї мож було виживити родину, отже він за решту жіночих гроший купив деревляний барак, в котрім колись, як тут ще був ліс і тартак, мешкали робітники. З сего бараку зробив готель і реставрацію. Інтерес не йде світло, але вложені гроші дають більший процент, чим давав би банк. Реставратор на хвилю відійшов і радник балакав далі з донькою. З розмови вийшло якось так, що радник сказав:

(Дальше буде).

Теффі.

ДОСЛУЖИВСЯ.

Леськови давно стерпла права нога, але він не смів змінити постави і цікаво прислухувався. В сінках було цілком темно і через вузку щілину відхилених дверий видко було ярко-освічений кусок стіни над кухонною плитою. На стіні колихалося велике чорне коло з двома рогами. Лесько догадався, що колесо — се нічо иньше лиш тінь голови його тітки з кінцями хустки, які стирчали в гору.

Тітка прийшла відвідати Леська, котрого щойно тиждень тому примістила як „хлопця до послуги", і вела тепер поважні переговори з куховаркою. Переговори мали немило трівожний характер, тітка сильно хвилювалась і роги на стіні підіймалися, то знов опускалися — наче якийсь невидимий звір боде своїх невидимих противників.

Розмовляли на голос, але в найважнійших місцях голоси знижувалися до шепоту гострого і свистячого.

Вони думали, що Лесько в передпокою миє панині кальоші, — але Лесь з шматою в руках підслухував під дверми.

— Я відразу бачила, що він нездара — співала солоденьким голосом кухарка. — Кілько разів казала я йому: „Коли ти, хло, не дурак, то все на очах будь!" Потому — Доська за всьо перша хапається. А він і ухом не веде. Колись ту знов пані сварила — в печі жар не розгорнув і з головнею заткав.

Роги на стіні колишуться і тітка стогне.

— Кудиж я з ним дінуся нещасна? Мавро Сененовна! Чоботи йому купила — не пила, не їла, пять левів дала. Кравець — за перешитте куртки дванайцять шісток здер...

— Щож — треба відіслати його до дому.

— Любі мої! Сама дорога, чотири леви... любі!

Лесько під дверми тяжко зітхає, призабув на всяку осторожність. Він не хоче вертати домів. Дома тато обіцяв, що сім шкір з него здере, а Лесько знає з досвіду, як то неприємно.

— Та, знаєте, то так, він ще недавно, — говорить далі кухарка. — Поки що ніхто його не проганяє. Пані лиш загрозила... А льокатор, Петро Дмитрич нібито, дуже за ним заступається. Словом — усе за ним тягне. Знаєте, говорить, Маріє Василієвна, що він говорить, не дурак, себ-то Лесько. Він — говорить — скінчений адейот, на него і сварити не можна. Таки так стоїть за Леськом.

— А дай йому, Господи...

— А вже у нас, що льокатор скаже, то святе. Щож — чоловік він учений, платить акуратно...

— А й Доська бач яка! — замотала тітка рогами. — Що то за нарід тепер настав — на хлопчину всю біду спихати...

— Правда, правда! Колись ту кажу їй: „Іди, двері відчини, Доська" — ласкаво, по доброму. А вона мені як не фиркне просто в лице: „Я, каже не ваш льокай, відчиняйте самі!" А я їй тоді всьо виспівала. Як двері отворити — то ти не льокай, а як з сторожем на сходах цілуватися, — так ти до того льокай. І паниними перфумами обливатися — то до того ти льокай. — Господи помилуй! У тих літах тай до такого дійти! Дівка молода — лиш би жити. Самої платні... А мені що? Я їй просто до очий сказала: як двері отворяти, то ти на то не льокай. Вона, бач, не льокай! А як від сторожа дарунки брати, — на то вона льокай. І панову помаду...

Трр... задзвонив електричний дзвінок.

— Леську! Леську! — закричала кухарка. — Ах ти, провалися ти! Доську післали, а він собі і гадочки немає.

Лесько затаїв віддих, притулився до стіни і стояв тихо, доки не пройшла коло него розгнівана кухарка, сердито шаркаючи крохмаленими спідницями.

— Ні, зажди — думав Лесько — на село не поїду. Я хлопець не дурак, — як схочу — скоро привчуся. Мені скоро не доїдеш — не такий я.

І підождавши повороту кухарки, бистро почимчикував до кімнати.

— Будь, каже на очах. А на

(Докінчення на 4-ій стороні).

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

ПЕРШІ ЖЕРТВИ НА КРАЙ З ВЕЛИКОДНОЇ ПИСАНКИ.

На поклик Обєднання, щоби вислати писанку на рідний край вже відозвалися деякі громади і поодинокі громадяне і надіслали свої жертви, а то:

Филаделфія, Па.: по $2: Ольга Грицей і Василь Загаєвич; $1: Стефанія Ґіббонс.

Джоліет, Ілл.: Писанку в квоті $12.50 зложили: М. Болехівський $5; Н. Гуцул $3, Осип Кочан $3; В. Гуцул $1; а Ю. Лукеник 50 ц. Жертви призначено: $6 на Рідну Школу, по $1 на інвалідів і пол. вязнів, $3.50 на памятник Івана Франка а $1 на памятник полк. Вітовському.

Мікізракс, Па.: збірка від громади $15 для інвалідів і як народний податок: Іван Кіналь $3, а Юрій Вознічак і Петро Люцьович по $1, а Косяк Олекса 50 ц.

Ірі, Па.: Віктор Подольський, член відділу У. Н. Союза $1 на політичних вязнів взиваючи місцевий уряд відділу до зложення великодної писанки від відділу.

Перт Амбой, Н. Дж.: П. Гаврилів переслав від себе $10 як сьогорічну писанку з призначеннем $6 на Р. Ш., а по $2 на інвалідів і політичних вязнів.

Шікаґо, Ілл.: Степан Ґенсьорський на пол. вязнів $1.

БАЛТІМОР, МД.

З хрестин на Рідну Школу.

В відомого нашого громадянина Теодора Чорного відбулися хрестини, на яких по нашому патріотичному звичаю зібрано $13.50 на Рідну Школу.

Гроші вислано до Обєднання в Филаделфії.

Жертвували: Теодор Чорний $5, Йосиф Семенків $5; по $1: Ілія Микитюк, Панас Добростан, Володимир Пашкевич, а п. Соколовська 50 ц.

ВІДОЗВА

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН БУЦИКИ, ПОВІТ СКАЛАТ.

На днях одержав я листа від Комітету читальні „Просвіта" з нашого рідного села Буциків, в якім наші земляки звертаються до нас з такою просьбою.

Вони хочуть будувати в нашім селі Народний Дім, в котрім буде міститися читальня. А що їм самим тепер дуже тяжко за гріш то просять нас родимців, щоби ми їм помогли. Цей лист мене дуже врадував, бо він показує, що і наші односельчани не сплять а беруться до такого важного діла в такі тяжкі часи. Тому і нам тут треба взятися до праці і дати їм поміч як найскорше. Тож хай не знайдеться ні один односельчан з Буциків, який відмовився би від жертви на так важну ціль. Може той не дасть, хто не бажає своїм братам волі. Комітет читальні в Буциках уповажнив мене занятися збіркою. Тож прошу Вас односельчан всякі жертви слати на мої руки.

Dmytro Chrupalo
582 Summer St., Holyoke, Mass.

ВІДОЗВА

ДО ЗЕМЛЯКІВ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ.

Виділ читальні „Просвіти" в Березовиці великій відноситься в імени українських громадян в Березовиці вел. до всіх наших земляків в Америці з слідуючою відозвою:

Як відомо Вам, що Польща за допомогою західного капіталу завоювала нас і ми тепер, хоч дома, чуємось сто раз гірше як ви на чужині. Польський уряд поставив собі за ціль знищити нас до тла; винародовити, тоб-то, спольонізувати і знищити нас економічно. Панські землі, на яких наші діди прадіди свої руки пробили, парцелюють і осаджують на них зайдів кольоністів, та військових осадників. Такого зайду-кольоніста відразу назначує староста до громадської та шкільної ради. Не диво, що при їх допомозі вводиться в нашу школу польську викладову мову, а української учать тільки так, щоб її скорше забули.

Одиноким нашим ратунком є просвітні та господарчі організації, де би можна було виховати наше молоде поколіннє в нашому дусі. Для того потрібно відповідних поміщень. Всюди по наших селах, з допомогою земляків односельчан в Америці будуються такі народні доми і читальні. Богато вже побудовано. І ми йдучи тою дорогою, приступаємо весною сего року до будови такого дому, на що потрібуємо фондів. Тому звертаємось до Вас, як свідомих наших громадян з просьбою, щоби Ви пожертвували, що можете на ту будову.

Кожда хочби найменша жертва буде записана в грамоту того дому на вічний спомин будучих поколінь.

Колиж зміняться ті чорні дні нашої неволі а вам доля позволить вернутись до рідного села то разом з нами найдете духовий відпочинок в тім домі, який має бути твердинею, що буде боронити наших потомків від заглади.

Віримо свято, що Ви не злегковажите собі нашої просьби і так важної справи. Жертви просимо слати на руки касієра Василя Кручового.

В. Поворозьник, Д. Скворонський, В. Леськів, В. Кручовий, П. Підгайний, М. Білий.
(Печать).

Дорогі односельчане! Тому, що я находжусь на Кубі, де не мож таким ділом занятись, так прошу Вас, щоби Ви в Америці зорґанізували комітет, котрий занявся би збираннем жертв. Хто з односельчан бажав би листа ориґінального то я зараз йому його вишлю. Писати прошу на таку адресу:

A. Wiwcharowski
Apartado 77
Nuevitas, Cuba.

ЖАРТИ.

Приятелі.

Сократ хотів раз відвідати приятеля та почув як цей тихцем сказав слузі сказати Сократови, що його нема дома. Мудрець ніщо не відповів слузі, а спокійно пійшов до дому.

Незабаром побачив із вікна, що вулицею йде приятель; той тепер хотів відвідати Сократа.

Сократ відчинив сам, зрадів відвідинами й спитав приятеля, як його здоровля, „але" шкода — додав він нараз — „яка шкода, що не застаєш мене в дома".

Приятель почувши таке Сократове говорення, похитав головою, видивився на нього й сказав: „Що це має значити, таж я бачу тут тебе, Сократе, в твоїй власній особі стоїш передімною, а ти кажеш, що тебе нема вдома?!"

— Який жеж ти невввічливий — відповів Сократ. — Чи я щойно хоч трохи сумнівався, як твій слуга сказав, що тебе нема вдома? Тоді я повірив твому невільникови, а ти мені самому не хочеш повірити!

Стріча з адвокатом.

— Ну знаєте, пане меценас, ви снилися мені тої ночі! Десь ніби я прийшов до вас у справі якогось процесу (у який я дійсно вмішаний) і ви мені порадили погодитися з противником. Я так і зроблю.

— Дуже розумно! А мені за пораду десять долярів!

Тяжкі часи.

До малого містечка заїхав мандрівний цирк. Тяжко приходилось йому жити, бо гостей мав дуже мало. Передполуднем бачить одна пані, як власник увіходить без жаху до клітки.

— Ви, пане не боїтеся, що звір може зїсти вас?

— Зовсім противно, добродійко, коли мій бизнес пійде так дальше як тепер, то я боюся, що мусітиму зїсти того звіра.

Екзекутор у маляря.

— Прошу зайняти місце, пане екзекутор — каже маляр.

Екзекутор (розглядається по хаті): То лише одно, що можу зайняти у вас.

Простий вихід.

Великий князь Фридрих Франц Мекленбурський програв раз у Доберані всю готівку. Гончар, що сидів біля князя при столі таксамо програв усе, що мав. „Так, любий пане майстер, — сказав князь — щож нам тепер діяти?"

— „Таж це зовсім просте — відповів гончар — я дальше крутитиму горшки, а ваша величність розпишуть нову контрибуцію!"

(Докінчення зі сторони 3-ої).

яких я очах буду, як нікого ніколи дома нема.

Заглянув до передпокою. Ага! висить пальто, є льокатор дома. Він вернувся до кухні, вирвав від сторопівшої кухарки кочергу і скоро кинувся до покоїв. Бистро відчинив двері від покою льокатора і пішов поправляти в печи.

Пан був не сам. У него була молоденька дама в жакеті і вуальці. Обоє здрігнулися і випростувалися, як влетів Лесько.

— Я хлопець не дурак — думав Лесько — розбиваючи в печи головні. — Я ще тобі очи намозолю. Я не дармоїд — я все при роботі та при роботі!

Дрова трішали, кочерга стукала, іскри розліталися на всі боки. Пан і дама напружено мовчали. Вкінці Лесько відійшов, але в самих дверах спинився тай почав заклопотано приглядатися мокрим пятнам на підлозі, потім перевів очи на гостеві ноги і побачивши на них кальоші, похитав головою:

— От — сказав він з докором, — яких слідів наробили! А потім пані мене сварити будуть.

Гостя почервоніла, збентежена дивилася на льокатора.

— Добре, добре, іди вже, заклопотано успокоював він.

І Лесько пішов, але не на довго. Він знайшов стирку і вернувся витирати підлогу.

Пана і гостю застав склоненими мовчазно над столом; вони оглядали скатерть.

— О, як задивилися, — подумав Лесько, — десь пляму завважили. Думають я не розумію! Знайшли дурня! Я всьо розумію. Я працюю як чорний віл.

І підійшовши близше до задуманої пари, зачав старанно витирати скатерть перед самим носом Петра Дмитровича.

— То що хочеш? — запитав той.

— Як, що хочу? Без мого ока нічо не буде. Доська, зизоватий чорт, лиш завертепити знає, а порядок держати — то вона не льокай... Сторожа на сходах цілувати...

— Забирайся вже! Ідіот!

Але молоденька дама перепуджена вхопила пана за руку і заговорила щось шепотом.

— Зрозуміє... — дочув Лесько, — прислуга... сплетні...

У панночки заблестіли сльози на очах і вона сказала Лесьови дрожачим голосом.

— Нічо, нічо, малий... можеш не замикати дверий, як підеш.

Лесько забрався, але як прийшов до передпокою, пригадав собі, що дама просила не зачиняти дверий, вернувся і відімкнув їх.

Льокатор відскочив від своеї дами, наче куля.

— Дивак — думав Лесько — в кімнаті світиться, а він перелякався!

Лесько вернув до передпокою, поглянув на зеркала, приміpив панову шапку. Потім пішов до темної їдальні і понишпорив коло дверцят кредensу.

— Диви, чорт несолений! Ти роби тут цілий день, як кінь, а вона лиш то знає, щоби шафи позамикати.

Пригадав собі, що треба поправити в печі. Двері до покою Петра Дмитровича були знова замкнені. Лесько здивувався трохи, але увійшов.

Льокатор сидів спокійно разом з дамою, лише ковнірець пересунувся йому на бік, і він глянув на Леська таким зором, що той лиш язиком прицмокнув:

— Що дивитеся! Сам знаю, що я не дармоїд, не сиджу з заложеними руками.

Грань згорнена і Лесько відходить, загрозивши, що зараз вернеться заткати піч. У відповідь йому пронісся придавлений на-пів стон, на-пів зітханне.

Лесь вийшов і заскучав: жадної роботи більше не придумав. Заглянув до паниної спальні. Там було тихо-тихо. Перед образами світилася лямпка. Пахло перфумами. Лесько поліз на крісло, довго оглядав різану рожеву лямпку, побожно перехрестився і вмочивши пальці в лямпку, помастив собі волосе. Потім підійшов до тоалети і перенюхав всі фляконики за порядком.

— Е, та що ту! Кілько не роби, а як не на очах, то ніщо не варта. Хоч голову розбий.

Сумно поплентався до передпокою. В на-пів темній гостинній щось писнуло під його ногами, потім ворохнулася знизу портиера, одна, потім друга.

— Кітка! Відразу пізнав він. Диви, диви знов в кімнату до льокатора, знову пані розсердиться, як колись ту. Зачекай!

Радісний і оживлений він вбіг в кімнату Петра Дмитровича.

— Я тебе проклята! Я тобі проклята! Я тобі покажу волочитися! Я тобі морду на хвіст виверну!

Льокатор сполотнів.

— Ти здурів!? Ідіот нещасний! Кого ти лаєш? — закричав він.

— Їй, падлюці, лиш потурай, а потому ради не даси — договорював Лесько. — Її не мож пускати до кімнати! А то ще скандал вийде!

Дама дрожачими руками поправляла капелюх, що зсунувся аж на карк.

— Він якийсь божевільний, сей хлопець, — перелякано змішано шептала вона.

— Тпрус! проклята — і Лесько на загальне успокоєннє витягнув зпід стола кітку.

— Чи бачиш — проклята — драпається! Її не мож в кімнаті держати. Вона вчора в гостинній під портиерою...

І Лесько докладно і подрібно, не скриваючи найменшої дрібниці, не жалуючи красок ні світла, змалював переляканим слухачам ціле непорядне поведеннє проклятої кітки.

Оповідання його вислухали мовчки. Дама нагнулася і цілий час шукала щось пильно під столом, а Петро Дмитрович взяв оповідача за плече, випхав з кімнати і замкнув двері.

— Я парубок дотепний — шептав Лесько, викидаючи кітку на задні сходи. — Проворний і роботящий. Піду тепер піч заткати.

Сим разом льокатор не почув Леськових кроків; він клячав перед дамою на колінах і склонивши голову низько до її ніг, наче завмер, не ворохнувся. А дама примкнула, прижмурила очи, наче на сонце дивиться...

— Що він там робить? — дивувався Лесько — ніби шнурочки від її мештів зубами розвязує! Не знати, чи може що згубив? Піду пошукаю...

Він підійшов і так скоро нагнувся, що петро Дмитрович схопившись нагло, вдарив його головою в самі брови.

Дама відскочила збентежена. Лесько поліз під столець, понишпорив під столом і встав, розводячи руками.

— Нема там нічого.

— Чогож ти шукаєш? Чогож тобі властиво треба від нас? — крикнув льокатор неприродно тоненьким голосом і цілий почервонів.

— Я гадав, що вам щось упало... Знова пропаде, так як брошка у тої чорненької пані, що приходить до вас чай пити... Третього дня, як відходила — я, каже, Леську, брошку згубила — обернувся він просто до дами, котра раптом почала дуже уважно прислухуватися, аж рот розтворила, а її очи стали цілком круглі.

— Ну, — я пішов тай знайшов за параваном на столику. А вчора знову брошку забула. але щож: не я порядкував, а Доська — тай уже по брошці...

— Отже то правда?! — крикнула якимсь дивним голосом дама і вхопила пана за рукав, отже то правда! правда!

— Бігме-Боже, правда, успокоював Лесько. — Доська потягла, зизуватий чорт. Якби не я, вона би всьо покрала. Я так як кінь роблю, все прибираю... бігме, як собака.

Але його не слухали. Дама скоро-скоро побігла до передпокою, льокатор за нею і обоє зникли за входовими дверми.

Лесько пішов до кухні, де укладаючися спати в стару безверхну скриню, говорив з загадочною міною до кухарки.

— Завтра зизоокому чортови конець!

— Ну-у?! — раділа здивована кухарка. — Хиба казали що?

— Уже як я говорю, то певно знаю!

На другий день Леська прогнали.